

ซิสเต้านม คืออะไรกันแน่

รศ.นพ.อดุลย์ รัตนวิจิตราศิลป์

ภาควิชาศัลยศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

คำว่า ซิสเต้านม มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษของโรค หรือภาวะการเปลี่ยนแปลงของเต้านม ที่เรียกว่า "Fibrocystic change" หรือ "Fibrocystic disease" ครับ ที่เรียกกัน 2 แบบ แต่ก็เป็นเรื่องเดียวกัน ก็เพราะว่า ภาวะ fibrocystic นั้นไม่ใช่โรค แต่ในสมัยก่อนเรียกกันว่าเป็นโรคชนิดติดปากครับ

คำว่า fibrocystic(ไฟ-โบร-ซิส-ติก) เป็นภาวะที่เกิดมี ซิส(cyst) หรือที่แปลตรงตัวจากภาษาอังกฤษ เป็นภาษาไทยว่า ถุงน้ำครับ

ในความเข้าใจของคนทั่วไป การมีก้อนอะไรที่เต้านม ก็เรียกว่า ซิส หมด ซึ่งอาจจะไม่ถูกนะครับ เพราะที่ว่าเป็นซิส นั้น หากไม่ได้รับการยืนยันจากแพทย์ อาจไม่ใช่ซิส ตามความหมายทางการแพทย์ อาจเป็นเนื้องอกหรือมะเร็งก็ได้ครับ ดังนั้น เมื่อมีใครเล่าให้ฟังว่าเป็น ซิสเต้านม ก็ควรจะถามยืนยันว่า หมอบอกว่าเป็นซิสหรือเปล่าครับ

ซิสเต้านม เหมือนหรือต่างกับซิสตามตัวที่อื่นหรือไม่?

อวัยวะอื่นก็มีซิสได้ "ซิส" หมายถึง พยาธิสภาพที่เกิดขึ้นได้ทุกส่วนของร่างกายนับแต่ผิวหนังลงไป จนถึงอวัยวะภายใน เมื่อใดก็ตามมีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายเกิดเป็นถุงขึ้น ก็เรียกว่า ซิส ซ้ำงในซิส อาจจะมีส่วนประกอบเป็นน้ำ หรือ สารหลังจากต่อมของร่างกาย ขนาดของซิสอาจมองไม่เห็นด้วยตาเปล่า หรืออาจมองเห็น คล้ำได้ ซิสไม่ใช่เนื้องอก ส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับมะเร็งครับ

ซิสส่วนใหญ่ที่เรารู้จัก คือ ซิสที่ผิวหนัง ซึ่งปรากฏบนผิวหนังเป็นก้อนเล็กๆ และอาจจะมีลักษณะค่อนข้างนุ่มๆ และบางครั้งมองไปแล้วเหมือนข้าวสุกที่เรอบด หรือเรียกว่าฝัข้าวสุก ฝัข้าวสาร มักจะเกิดจากกันอุดตตันของต่อมไขมันที่ผิวหนัง ทำให้มีซีไคลสะสมอยู่ในถุงซิสนั้นครับ

ส่วนซิสที่เต้านม เป็นภาวะที่น้ำขังอยู่ในเนื้อเต้านม อยู่กันเป็นหย่อมๆ ทำให้เวลาตรวจดูจะพบเป็นถุงน้ำ หรือ เมื่อคลำจากภายนอก ก็ได้เป็นก้อนในเนื้อนม เล็กบ้างใหญ่บ้างครับ

สาเหตุของซิสที่เกิดขึ้นบริเวณเต้านมมาจากสาเหตุใด?

สาเหตุที่แท้จริงบอกไม่ได้ อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับภาวะการเปลี่ยนแปลงต่อมเต้านมในร่างกาย มีน้ำเข้าไปสะสมอยู่ในเนื้อเต้านม รวมตัวเป็นถุงน้ำ สิ่งเหล่านี้มี การควบคุมโดยฮอร์โมน โดยเฉพาะฮอร์โมน "เอสโตรเจน" ซึ่งเป็นฮอร์โมนเพศหญิงมีอยู่ เป็นจำนวนมาก เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงระดับฮอร์โมนเหล่านี้มีส่วนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเนื้อเต้านม และในที่สุดก็เป็นซิส มักจะพบว่า ซิสโตซีส และพบซิสได้บ่อยขึ้นในช่วงที่ประจำเดือนใกล้จะมา และซิสจะเล็กลง เมื่อประจำเดือนมาแล้ว

ลักษณะผิดปกติที่พอจะสังเกตได้

คนที่ เป็นซิสที่เต้านม อาจจะมีปัญหาปวดบริเวณเต้านม อาจจะมีเจ็บหรือปวดเนื่องจาก น้ำในซิส ดันเนื้อนมรอบข้าง ทำให้เต้านมตึง จึงเกิดอาการปวด และบางครั้งอาจจะคลำ พบก้อนที่เต้านมด้วยก็ได้ ก้อนที่เต้านม อาจมีได้หลายตำแหน่ง และอาจโตๆ ยุบๆ

ซิสเนื้อกับซิสน้ำ

"ซิส" โดยทั่วไปจะเป็นถุงน้ำ จะโตๆ ยุบๆ และสามารถยุบหายจนสนิทได้ แต่ในบางตำแหน่งของเต้านมที่เกิดซิสบ่อยๆ อาจมีการอักเสบของเนื้อนม และเกิดการเปลี่ยนแปลงของเนื้อนม จนกลายเป็นก้อนเนื้อได้ เรียกว่า ซิสเนื้อ

รู้ได้อย่างไรว่าเป็นซิส

ก้อนที่เต้านมที่เป็นซิสจะโต ๆ ยุบๆ ตามรอบเดือน มะเร็งมักจะโตขึ้นเรื่อยๆ ซิสมักจะเจ็บ มะเร็งมักจะเจ็บ ซิสมักจะนุ่มๆ หยุนๆ มะเร็งมักจะแข็ง ลักษณะดังกล่าวพบจะบอกได้คร่าวๆ ว่า เป็นซิส หรือ เป็นมะเร็ง

การตรวจอื่นๆ ที่พอจะบอกได้ว่าเป็นซิส หรือ ก้อนเนื้อ ก็คือ การตรวจด้วยอัลตราซาวด์ ซึ่งจะบอกได้ว่าก้อนที่ตรวจพบเป็นน้ำ หรือ เป็นเนื้อ อีกวิธีหนึ่งก็คือ การใช้เข็มฉีดยา เจาะดู หากเป็นซิสน้ำจะได้น้ำออกมา และก้อนยุบหายไป

เป็นซิสแล้ว จะกลายเป็นมะเร็งเต้านมหรือไม่

ซิสเต้านม ส่วนใหญ่จะไม่กลายเป็นมะเร็งเต้านม มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ที่ซิสที่เกิดขึ้นมีความผิดปกติ ตั้งแต่ต้น ที่มีลักษณะเป็นมะเร็งเต้านม การจะทราบได้หรือไม่ว่า ซิสที่เป็นนั้น มีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นหรือไม่ ที่แน่นอนจะต้องได้รับการตัดชิ้นเนื้อเพื่อพิสูจน์ แต่โดยทั่วไป แพทย์สามารถบอกได้ว่า ลักษณะของซิสที่เกิดขึ้น ส่อเค้าว่าจะเป็นมะเร็งหรือไม่

เมื่อไร เป็นซิส และไม่ต้องผ่าตัด

การพบก้อนที่เต้านม หากแพทย์แน่ใจว่าเป็นซิส เช่น พบว่าเป็นซิสน้ำ จากการเจาะดูค หรือ จากการตรวจอัลตราซาวด์, ก้อนซิสที่ยุบลงได้เอง ซึ่งจัดในกลุ่มที่ไม่ใช่มะเร็ง จะไม่ต้องผ่าตัด แต่หาก ซิสที่พบมีส่วนที่เป็นเนื้อปนอยู่ หรือเป็นซิสเนื้อ แพทย์จะพยายามพิสูจน์ว่าก้อนที่พบนั้น เป็นมะเร็งหรือไม่ หากไม่สามารถยืนยันได้ว่าไม่ใช่มะเร็ง แพทย์จะแนะนำให้ผ่าตัดเพื่อพิสูจน์ชิ้นเนื้อจะด้วยการผ่าตัด หรือ ด้วยการเจาะเนื้อดูก็ได้

ดังนั้น หากรู้แน่ว่าเป็นซิส ก็ไม่ต้องผ่าตัด แต่หากไม่แน่ใจ แพทย์จะพยายามพิสูจน์ให้รู้ว่าเป็นซิส หรือ เป็นมะเร็ง

จะมีโอกาสกลับมาเป็นซิสได้อีกหรือไม่เนื่องจากสาเหตุการเกิดซิสไม่แน่นอน และพบว่ามี การเกิดที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมน ดังนั้น ซิส จึงอาจกลับมาเป็นได้อีก ทั้งในจุด เดิม และที่ใหม่ การรักษาซิส จึงไม่ใช่การผ่าตัด เพราะตัดออกก็เป็นใหม่ได้ การรักษาซิส จึงเป็น การรู้จักกับซิส และรู้ว่าเมื่อไร ก้อนในเต้านมจะเป็นมะเร็งไม่ใช่ซิสต่างหาก

หากท่านไม่แน่ใจ... ว่าก้อนที่เต้านมที่ตรวจพบเป็นซิส หรือเป็นมะเร็ง ควรปรึกษาแพทย์